

A tolvaj

a második fennmaradt novella

Mikor még kisgyermek voltam, egy eszményképem volt, akiért rajongtam, és akit jó ideig, sőt egyrészt még ma is példaképpen állítottam magam elé. Ez az ember anyai nagyapám volt. Mások bizonyára jobban megválogatták ideáljaikat, de én még akkor nagyon szerény földi halandó voltam, aki megelégedett egy hajlott hátú, sasorrú, kedélyes öregemberrel is. Mióta eszemet tudtam, vonzalmat éreztem iránta. Ez nem is csoda, mivel születésemtől kezdve ő volt az egyetlen ember, aki bennem egy jövődöbeli hírneves embert látott. Azért a mai babérkoszorús egyének ne legyenek féltékenyek rám, csupán a kukoricacsószöknek ajánlok nagyobb óvatosságot személyem iránt, ugyanis nagyapám ezt a rendkívüli hivatást szánta nekem, és ebben a dicsőséges szakmában látta híres jövőmet. Nagyapám még abban az időben szintén csósz volt, és mint minden szakember, ő is szerette mesterségét, és elhatározta, hogy addig űzi ezt a hivatását, míg egyetlen unokája (aki én voltam) fel nem váltja. Nekem ez iránt a sokat ígérő pálya iránt nem is volt semmi kifogásom, sőt rajongtam is érte. Sokszor kértem az öreget, hogy vezessen magával a mezőre, de mindig azt mondta, hogy még van idő bőven erre az alkalomra. Egyszer azután ebéd után egész váratlanul megragadta a fületem, és a szemembe nézve, megkérdezte:

– No, kigyűsz velem a határban?

Majd elájultam örömben. Hirtelen nem is tudtam szólni, csak buzgón integettem a fejemmel, hogy igenis akarok, hogyisne akarnék kimenni.

– No, gyerünk akkor – mondotta, és a kezembe adta vasbotját, amit olyan büszkén húztam magam után, mintha az enyém lett volna az a nagy „birodalom”, amelyben ez ideig csak mint kukoricacsósz-jelölt szerepeltem.

Amikor elhagytuk a falu utolsó házait, nagyapám bement egy házba, ahol, mint később megtudtam, csárda volt, és egy vörösés

színű folyadékkal telt üveggel jött vissza. A gyanús folyadékban csakhamar felismertem a tavalyi szőlőlét, vagyis a bort.

– Hogy nehogy unalmas legyen az első kirándulásod, azért hozok egy kis toroköblögetőt is – fűzte nagyapám a rövid magyarázatot a borosüveghez.

Jaj, dehogy unatkoztam volna én enélkül is! Alig vártam, hogy elhagyjuk az emberlakta területeket és egyedül maradhassunk az én jövődöbeli birodalmamban. Lelki szemeim előtt már láttam magamat a susogó kukoricatáblák és sárga búzakörösztök között a rablókkal és tolvajokkal dicsőségesen harcolni és ünnepelt hősként puskával a vállamon barangolni. Egyszerűen valami nagyszerűt és titokzatosat vártam ettől az utamtól. – Ha valami szépet vagy jót várnunk, azt rendszerint sokkal szebbnek látjuk képzeletünkben, mint az a valóságban van. Ez történt velem is, csak hogy az én csalódásom nem volt nagy. A mezőt szépnek találtam, csak a sok barangolás már kifárasztott, és ez volt az oka, hogy a táj szépségeit kevésbé értékeltem. Nagyapámnak valóban igaza volt, mikor aggodalmaskodott, hogy unatkozni fogok, és jól tette, hogy az unaloműzéshez orvosságot is hozott. A falutól már messze jártunk, amikor lepihentünk és előkerült a borosüveg. Nagyapám azonnal egy tisztességeset húzott az üvegből, és nekem nyújtotta.

– No, hadd lássuk, milyen csősz lesz belőled! – mondotta.

Megragadtam az üveget, és nagy hirtelen leöntöttem néhány kortyot. A bűvös folyadéknak roppant savanyú volt az íze, köhögtém és könny szökött a szemembe, de azért nagyszerűnek vallottam „Noé atyánk találmányát”. Másodszor már nem volt olyan savanyú, harmadszor pedig már valóban kitűnőnek bizonyult.

– Született korhely vagy – veregette meg a jó öreg boldogan a vállamat, mikor az utolsó csöppet is kiszívtam az üvegből.

Az idő ezalatt szinte elrohant, és már alkonyodni kezdett, mikor felkászálódunk és visszafelé indultunk. Borozás közben a fáradtság a lábamból a fejembe szállott, és kissé bizony szédelegtem. A lebukó nap sugarai vörös fénnel árasztották el a kukoricatáblák tetejét, és a szél is fújdogálni kezdett. A táj valóban regényes volt, csak még a

rablók hiányoztak, és álmodozásom valóra vált volna. Most azonban nem kívántam őket látni.

Nagyapám, úgy látszik, észrevette hirtelen kedélyváltozásomat, mert egy elbeszélésbe kezdett:

- Egyszer, még fiatalkoromban, egy vasárnap bent üldögtünk a kocsmában és iszogattunk (hja, akkor még nyakaltam a bort) Kiss Jakabbal meg a szomszéd Palival. Amint borozgatunk, a Palinak jókedve kerekedik, és csak elbődül, hogy: „Cserebogár, sárga cserebogár.” Még bele se melegedett a nótázásban, mikor belép két idegen siglajc, és leintik, hogy ne danóljon. A Pali előbb csak meglepetten hápogott, de aztán odahajolt hozzám, oszt aszongya:

- Miért mondják ezek, hogy ne danóljak?

- Biztos azért, mert agyonlőtték a királyt – mondom én.

- Melyik királyt?

- Hát a Sanyit – mondom. (Mi magunk közt így hívtuk Sándor királyt.)

- A mi Sanyinkat?

- Azt.

- Oszti ki lőtte agyon? – kérdi.

- Aszongyák, hogy valami magyar – mondom én.

- Magyar???

- Igen.

- Hát ez nagy baj – mondja –, de félig-meddig a király is bűnös.

- Miért?

- Hát azért, mert, ha már meg akart halni, mért nem egy savanyú ángliusal lövette agyon magát, az a népség úgysem bánta volna, ha betiltsák a mulatozást. És most tessék, nekünk magyaroknak még danóni sem szabad.

- Hát ez már így van.

- Hogy?

- Hát csak így, hogy nem szabad mulatni – mondom én.

Pali egy pillanatig forgatta a szemeit, majd dühösen az asztalra csapott.

- De nekem jókedvem van, és én mulatni akarok!

- Hát mulass!

- Mulatok is – ugrott fel, de azután visszaereszkedett, és a fülembe súgta: – Te Pista, van bicskád?

Hirtelen nem tudtam mit mondani. Nálam volt a fanyelű bicskám, de gondoltam, ki tudja, milyen ostobaságon töri a fejét, és csak aszondom:

- Nincs nálam.

Erre odahajol a Jakabhoz, és attól is kérdi:

- Ugye van bicskád?

- Bicskám, az nincs – mondja Jakab, aki borbélylegény volt –, hanem van nálam egy rozsdás borotva, ha megfelel, odaadhatom.

- Ide velem!

- Itt van – mondja Jakab –, de minek az neked?

- Elvágom ennek a kettőnek a nyakát!

- Hüh, énbennem meghűlt a vér...

Nagyapám ebben a pillanatban elhallgatott. Én riadtan megálltam, és bennem is meghűlt a vér. A mellettünk lévő kukoricatábla közepe felé valami vagy valaki csörtögött.

- Ez a kukoricát lopja – jegyezte meg halkán az öreg –, no, de most a torkára forrt. Gyere utánam – szólt hátra nekem, és óvatosan megindult a tolvaj felé.

Én úgy botorkáltam utána, mint akit a vesztőhelyre visznek. A falu még messze volt, és ki tudja, kikkel találkozunk. Mind közelebb értünk, már tisztán lehetett hallani, amint valaki a kukoricát tördeli. Hirtelen egy hajlongó ember alakja tűnt fel. Már alig voltunk tőle két méterre. Ő is észrevett bennünket, mert fölegyenesedett. – Ah, mekkora ember volt, nagyapámtól is jó fél fejjel nagyobb! Haj nekünk most! Nagyapám azonban egyáltalán nem ijedt meg. Egy ugrással előtte termett.

- Megállj, gazember! – ordította. – Vagy úgy?! Te vagy az, Sándor! Te piszkos rabló! Szállásod, földed van, és lopsz!

- Megbocsájt, Pista bácsi, de... – kezdett el mentetetőzni.

- Micsoda megbocsájt és micsoda Pista bácsi! Én községi mezőőr vagyok, vagy jobban mondva mezőúr, de mégiscsak mezőőr. Megértteted!?! – kiáltotta, hogy hirtelen beállt zavarát palástolja.

- Igen, de...

- Semmi „de”, és ne pofázz közben, ha én beszélek, mert beverem a fejed – hadonászott nagyapám a vasbotjával.

- Azt már nem teheti...

- Mi az, hogy nem tehetem, igenis megteszem, ha akarom.

- De miért? Hiszen ez az én kukoricám... – nyögte végre ki a szerencsétlen.

Bum!! Ez váratlanul jött, még öregapám is meghökkent egy pillanatra, de aztán gyanakodva kérdezte:

- Hogyhogy a tiéd?

- Hát kivettem a János bácsitól.

Az öreg mezőőr ekkor a fejéhez kapott, mintha eszébe jutott volna valami, de azért továbbra is a vádló szerepét játszotta.

- Na jó, majd utánajárok – mondotta –, de ha hazudsz...

Ezzel visszaindultunk. Az úton félénken kérdeztem:

- Most mindjárt utánajár?

- Nem – mondta mogorván. – Eszembe jutott már, igaza van a Sándornak.

Hallgatagon mentünk a sötét éjszakában, mikor a falu alatt megállított nagyapám:

- Idefigyelj – mondta –, soha életedben ne legyél csősz. Megértted?

- Igen – bólintottam ijedten.

És ekkor bezárult előttem ez a sokat ígérő pálya, és a nagy karrierből nem lett semmi. Nagyapám egy mondattal megsemmisítette álmaimat és az ő szép terveit. Azért, mert működése folyamán egyszer csalódott. És éppen akkor, amikor az első ízelítőt adta kiváló mesterségéből.

Kéziratból